

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی / معاونت بهداشت
دبیرخانه ستاد کشوری کنترل دخانیات / مرکز سلامت محیط و کار /
دفتر آموزش و ارتقای سلامت

پسته اطلاعاتی و آموزشی بسته بندی ساده محصولات دخانی

هفته ملی بدون دخانیات

۴ تا ۱۰ خرداد ۱۳۹۵

بسته آموزشی و اطلاعاتی هفته ملی بدون دخانیات

بسته‌بندی ساده محصولات دخانی

کنترل دخانیات به اجرای اقدامات چند بخشی جامعی بستگی دارد که در یک روش تکمیلی با هم عملی می‌شوند. این امر در کنوانسیون کنترل دخانیات سازمان بهداشت جهانی (WHO FCTC) به عنوان یک ابزار بین‌المللی برای مقابله با ترویج محصولات دخانی و کاهش مصرف دخانیات محقق شده است. کنوانسیون در این چارچوب، کشورهای عضو را وادار به اجرای اقدامات پیشگیرانه به منظور کاهش تقاضای محصولات دخانی می‌کند. الزامات کنوانسیون در مورد کاهش تقاضا شامل مواد زیر است:

- ماده ۶: افزایش قیمت محصولات دخانی از طریق اقدامات مالیاتی؛
- ماده ۸: محافظت از افراد در برابر قرار گرفتن در معرض دود محصولات دخانی (اماکن عمومی عاری از دخانیات)؛
- ماده ۹: وضع مقررات و نظارت بر مواد تشکیل دهنده فرآورده‌های دخانی؛
- ماده ۱۰: وضع مقررات درباره انتشار اطلاعات در خصوص مواد متشکله محصولات دخانی؛
- ماده ۱۱: الزامات مربوط به بسته‌بندی و درج هشدارهای بهداشتی روی محصولات دخانی؛
- ماده ۱۲: آموزش، اطلاع‌رسانی و آگاه کردن مردم؛
- ماده ۱۳: ممنوعیت جامع تبلیغ، ترویج و حمایت از دخانیات؛ و
- ماده ۱۴: ارائه خدمات پیشگیری و ترک دخانیات.

بسته‌بندی ساده به عنوان یک اقدام موثر و مکمل برای سایر الزامات مبتنی بر کاهش تقاضا و در راستای ماده ۱۱ کنوانسیون برای جلوگیری از تبلیغ دخانیات و بازاریابی صنایع دخانی از سوی سازمان جهانی بهداشت معرفی شده است. در حال حاضر، استرالیا تنها کشور عضو کنوانسیون کنترل دخانیات است که از سال ۲۰۱۲ سیاست بسته‌بندی ساده را اجرا نموده است. فرانسه، ایرلند و انگلستان هر کدام قوانینی را در زمینه انجام بسته‌بندی ساده در سال ۲۰۱۶ به تصویب رسانده‌اند. سازمان جهانی بهداشت با هدف ترویج اجرای این سیاست کلیدی، روز جهانی بدون دخانیات سال ۲۰۱۶ را با این عنوان نام‌گذاری نموده است.

تعریف بسته‌بندی ساده

در بازاریابی و تجارت، بسته‌بندی عنصر مهمی در تبلیغ و ترویج هر کالا به شمار می‌آید. صنایع دخانی نیز از این قابلیت برای ترویج محصولات مرگ‌آور خود استفاده می‌نمایند. بسته‌بندی جذاب محصولات دخانی به عنوان روشی برای جذب مشتری و افزایش توجه مصرف‌کنندگان از طریق کاربرد رنگ‌های مورد توجه و کم کردن سایز بسته‌ها و نخ سیگار با استفاده از کلمات اغواکننده نظیر ملایم، لایت و غیره از سوی این صنایع به کار گرفته شده است.

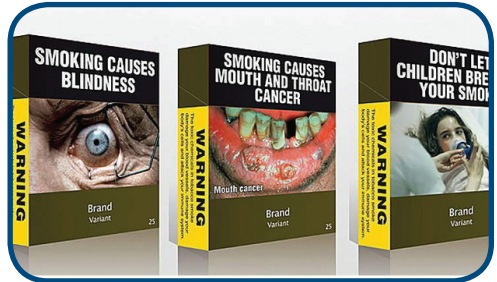
طبق الزامات ماده ۱۱ کنوانسیون کنترل دخانیات و راهنمای مربوطه، استفاده از روش‌هایی که اغواکننده، فریبنده و گمراه‌کننده باشد یا احتمالاً در مورد ویژگی‌ها، تأثیرات بهداشتی، خطرات یا دود آن تأثیر کاذبی به جا بگذارد، از جمله کاربرد هر اصطلاح یا عنوان یا علامت تجاری یا علامت مجازی یا هر نشانه دیگری که مستقیم یا غیرمستقیم این تأثیر کاذب را ایجاد کند که یک فرآورده خاص دخانی خطرات و مضرات کمتری از سایر فرآورده‌های دخانی دارد، ممنوع است. این عناوین و اصطلاحات ممکن است شامل عبارتی مثل «ملایم»، «سبک»، «کم جرم» یا «فوق العاده ملایم» باشد.

سیاست بسته‌بندی ساده به منظور محدود کردن تلاش صنایع دخانی برای ترویج محصولات دخانیات و کاهش مصرف این محصول مرگ‌آور به کار گرفته می‌شود. اهداف بسته‌بندی ساده

- منع مردم از شروع استعمال دخانیات؛
- تشویق مردم به ترک استعمال مواد دخانی؛
- کمک به افرادی که استعمال دخانیات را ترک کرده یا سعی به ترک آن دارند؛
- کاهش جذابیت محصولات دخانیات برای مصرف‌کنندگان و افرادی که در خطر شروع مصرف هستند؛
- کاهش بالقوه سایر عناصر بسته‌بندی محصولات دخانی نظیر کلمات اغواکننده، مارک تجاری، به جز هشدارهای بهداشتی؛
- افزایش تأثیرپذیری و اثربخشی هشدارهای بهداشتی در بسته‌بندی محصولات دخانی؛
- کاهش فضای مورد استفاده صنایع برای گمراهی مصرف‌کنندگان و کم نشان دادن خطرات مصرف دخانیات در بسته بندی این محصولات؛
- تغییر نگرش، عقاید و رفتار مربوط به استعمال دخانیات از طریق انتقال پیام‌های موثر بهداشتی و اطلاع رسانی عمومی؛ و
- شکل‌گیری دوباره هنجارهای اجتماعی و قبیح نمودن استعمال دخانیات برای ترویج سلامتی.

نتایج اثربخشی هشدارهای بهداشتی

هشدارهای بهداشتی افراد، مصرف‌کنندگان و دیگران را درباره خطرات مربوط به استعمال دخانیات آگاه کرده و از مصرف دخانیات منع می‌کند. مطالعات انجام شده در مورد بسته‌بندی ساده‌نشان داده است که این روش، اثربخشی هشدارهای بهداشتی بر روی بسته‌بندی دخانیات را افزایش می‌دهد. این مطالعات حاکی از آن است که اثرات هشدارهای بهداشتی با افزایش سایز و اندازه آنها روی بسته‌بندی محصولات دخانی افزایش می‌یابد.

نمونه‌هایی از بسته‌بندی ساده پاکت‌های سیگار در استرالیا

تأثیر بسته‌بندی ساده در کاهش شیوع استعمال دخانیات

کاهش شیوع استعمال دخانیات تنها هدف بسته‌بندی ساده نیست. با این وجود، عقلانی و منطقی است که انتظار داشته باشیم زمانی که بسته‌بندی دخانیات جذابیت کمتری داشته باشد، شیوع استعمال دخانیات کاهش خواهد یافت. از آنجایی که بسته‌بندی ساده به عنوان بخشی از یک روش چندبخشی جامع برای جلوگیری از استعمال دخانیات اجرا می‌شود و تقویت‌کننده سایر اقدامات جاری کنترل دخانیات است، معمولاً جداسازی تأثیر بسته‌بندی ساده بر شیوع استعمال دخانیات کار ساده‌ای نیست. بسته‌بندی ساده در یک پکیج سیاستی، سایر روش‌های کاهش تقاضا را نظیر افزایش مالیات، اطلاع‌رسانی و درج هشدارهای بهداشتی، ممنوعیت تبلیغات و افزایش حمایت از ترک دخانیات، در بر می‌گیرد. برخی از نتایج اجرایی سیاست بسته‌بندی ساده در استرالیا به شرح ذیل اعلام شده است:

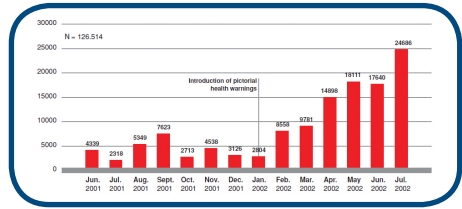
- کاهش ۲۰۳ در صد شیوع روزانه افراد سیگاری بالای ۱۴ سال از ۱۲/۸ درصد در سال ۲۰۱۳، در مقایسه با ۱۵۰۱ درصد در سال ۲۰۱۰؛
- کاهش ۱۰۶ درصد مصرف سیگار در دانش‌آموزان دبیرستانی از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۴ (از ۶۰۷ درصد به ۵۰۱ درصد)؛ و
- کاهش میزان استعمال دخانیات روزانه در بین بزرگسالان (۱۸ ساله و بالاتر) از ۱۶۰۱ درصد در سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ به ۱۴۰۵ درصد در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵.

سایر مطالعات انجام شده درباره تأثیر درج تصاویر هشداردهنده روی بسته‌بندی محصولات دخانی

- در برزیل ۶ ماه پس از اجرایی شدن تصاویر هشداردهنده دخانیات روی بسته‌بندی‌های محصولات دخانی، تعداد تماس‌های تلقنی برای مشاوره و استفاده از خدمات ترک دخانیات حدود ۹ برابر افزایش یافته است؛

• ۶ ماه پس از اجرایی شدن تصاویر هشداردهنده دخانیات روی بسته‌بندی‌های محصولات دخانی در زلاندنو، ثبت‌نام در خطوط مشاوره تلفنی ۱۴ درصد افزایش نسبت به دوره مشابه در ۶ ماه قبل داشته است؛

• درایران نیز نصب تصاویر هشداردهنده بر روی پاکت سیگار در سال ۱۳۸۷ علت مراجعه بیش از ۲۰ درصد مردان و ۱۰ درصد زنان به کلینیک‌های ترک

افزایش تعداد تماس‌های تلفنی پس از اجرای تصاویر

هشداردهنده بهداشتی در برزیل طی ژانویه تا جولای ۲۰۰۲

دخانیات در تهران شده است.

مقررات ملی در مورد درج پیام‌های هشداردهنده روی بسته‌بندی محصولات دخانی

- قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات مصوب سال ۱۳۸۵ مجلس شورای اسلامی:
 - ماده ۱ - به منظور برنامه‌ریزی برای مبارزه با مصرف مواد دخانی و حفظ سلامت عمومی، ستاد کشوری کنترل و مبارزه با دخانیات تشکیل می‌شود.
 - ماده ۲ - وظایف ستاد به شرح زیر است:
 - الف - تدوین دستورالعمل اجرایی مربوط به تعاریف، شمول و ویژگی‌های تبلیغات
 - ب - تدوین و تصویب برنامه‌های آموزش و تحقیقات با همکاری دستگاه‌های مرتبط
 - ج - تعیین نوع پیام‌ها، هشدارها، تصاویر و طرح‌های مرتبط با آثار سوء اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و سلامتی دخانیات و دوره‌های زمانی آن، موضوع ماده (۵) این قانون
 - ماده ۵ - پیام‌های سلامتی و زیان‌های دخانیات باید مصور و حداقل پنجاه درصد (۵۰ درصد) سطح هر طرف پاکت سیگار (تولیدی - وارداتی) را پوشش دهد.
 - تبصره - استفاده از تعبیر گمراه‌کننده مانند ملایم، لایت، سبک و مانند آن ممنوع گردد.
 - دستورالعمل اجرایی الصاق هشدارهای بهداشتی بر روی بسته‌های سیگار و مواد دخانی مصوب ستاد کشوری کنترل دخانیات در سال ۱۳۸۷
- بر اساس بند ج ماده ۲ و ماده ۵ قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات دستورالعمل اجرایی الصاق هشدارهای بهداشتی بر روی بسته‌های سیگار و سایر مواد دخانی (توتون و تنباکو) تولید داخل و وارداتی به شرح ذیل تعیین می‌گردد:

نوع و محل درج هشدار

ماده ۱- هشدارها باید به صورت تصویری و نوشتاری بر سطوح جلویی و پشتی بسته سیگار یا کلیه سطوح اصلی بسته سیگار یا سایر بسته‌بندی‌های مواد دخانی (توتون و تنباکو) درج گردند و باید اطمینان یافت که هشدارها و پیام‌های بهداشتی به وضوح قابل رویت باشند.

ماده ۲- هشدارها باید در قسمت فوقانی سطوح بسته سیگار درج گردند تا بیشتر در معرض دید باشند.

ماده ۳- هشدارها باید به نحوی درج شوند که بازکردن درب بسته سیگار مانع دیده شدن هشدارهای نوشتاری یا تصویری نشود.

اندازه حروف

ماده ۴- هشدارهای بهداشتی باید حداقل ۵۰ درصد هر یک از سطوح بسته سیگار یا سایر بسته‌بندی‌های مواد دخانی (توتون و تنباکو) را پوشش دهند. حروف مورد استفاده باید حروف بزرگ و توپر (Bold) باشند. رنگ و نوع خط مورد استفاده باید به شکلی باشد که حداکثر وضوح و چشمگیری را داشته باشد.

رنگ

ماده ۵- هشدارهای تصویری نباید سیاه و سفید باشند بلکه باید از تصاویر چهار رنگ استفاده نمود. در صورت وجود بخش نوشتاری در هشدار، بایستی رنگ نوشته‌ها در تضاد با رنگ تصاویر و زمینه باشد تا وضوح و چشمگیری پیام‌ها افزایش یابد.

ماده ۶- رنگ زمینه پاکت سیگار و بسته‌بندی‌های مواد دخانی باید روشن و به گونه‌ای باشد که موجب کم‌اثر شدن جلوه و وضوح تصاویر هشدارهای بهداشتی مورد استفاده بر روی بسته‌های مذکور نشود.

چرخش هشدارها

ماده ۷- هشدارهای درج‌شده روی بسته‌های سیگار و سایر بسته‌بندی‌های مواد دخانی (توتون و تنباکو) باید هر دو سال یکبار تغییر کنند. یک فاصله زمانی شش ماهه برای به فروش رسیدن و تمام شدن بسته‌های واجد هشدارهای قدیمی در نظر گرفته می‌شود که در این فاصله هر دو نوع بسته بندی مواد دخانی حاوی هشدارهای جدید و قدیم در بازار وجود خواهند داشت.

ماده ۸- انتخاب نوع هشدارتصویری برای درج روی انواع مارک‌های سیگار و بسته‌بندی‌های سایر مواد دخانی (توتون و تنباکو) با تأیید و نظر ستاد انجام می‌پذیرد.

محتوای پیام‌ها

- ماده ۹ - پیام‌ها باید به نحوی انتخاب شوند که گروه‌های مختلف جمعیتی را تحت تأثیر قرار دهند. استفاده از پیام‌های متفاوت و مختلف می‌تواند تأثیرگذاری آنها را افزایش دهد. پیام‌ها می‌تواند موارد زیر را شامل شود:
- الف. آثار زیانبار بهداشتی ناشی از استعمال دخانیات
- ب. توصیه به ترک استعمال مواد دخانی
- ج. طبیعت اعتیادآور مواد دخانی
- د. آثار زیانبار اقتصادی، اجتماعی و محیطی استعمال دخانیات
- ه. آثار زیانبار استنشاق تحمیلی دود سیگار توسط غیرسیگاری‌ها

زبان

- ماده ۱۰ - هشدارهای متنی باید به زبان فارسی باشند.

زمان درج هشدارهای تصویری

- ماده ۱۱ - وزارت صنایع و معادن (شرکت دخانیات ایران) موظف است شش ماه پس از ابلاغ این دستورالعمل، هشدارها و پیام‌های بهداشتی مصوب ستاد کشوری کنترل و مبارزه با دخانیات را روی پاکت‌های سیگار و بسته‌بندی‌های سایر مواد دخانی (توتون و تنباکو) تولید داخل و وارداتی درج نماید.

عرضه محصولات دخانی

- ماده ۱۲ - شش ماه پس از ابلاغ هشدارها و پیام‌های بهداشتی به وزارت صنایع و معادن (شرکت دخانیات ایران)، تولید و واردات هرگونه محصول دخانی بدون پیام‌های مصور غیرقانونی محسوب می‌گردد. زمان جلوگیری کامل از فروش و عرضه محصولات دخانی بدون پیام‌های مصور از طریق ستاد اعلام می‌گردد.
- ماده ۱۳ - این دستورالعمل در ۱۳ ماده بر اساس بند ج ماده ۲ و ماده ۵ قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات تهیه و در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۱/۲۸ ستاد کشوری کنترل و مبارزه با دخانیات به تصویب رسید.

تصاویر هشداردهنده مصوب ستاد کشوری کنترل دخانیات:

مصرف سیگار از عوامل عمده بروز سرطان دهان و لب میباشد. این نوع سرطان مشکلاتی در جویدن و بلعیدن ایجاد می نماید

مواجهه با دود سیگار، قلبیان و مواد دخانی مصرف شده توسط والدین و اطرافیان باعث ایجاد و تشدید بیماریهای تنفسی، آسم و عفونت گوش میانی می شود

افراد سیگاری ۲ برابر بیشتر از افراد غیر سیگاری در معرض خطر ابتلا به انواع سرطانهای پوست هستند

بیماری برگ بر اثر کشیدن سیگار

استعمال دخانیات سبب بروز آسیب های جدی به مخاط دهان و زبان در نهایت سرطان زبان می شود

استعمال دخانیات سبب آسیب های جبران ناپذیری به بافت چشم، اعصاب مرکزی بینایی و در نهایت کوری می شود.

سرطان لثه بر اثر کشیدن سیگار

خودتان قضاوت کنید

تصاویر درج شده روی بسته بندی های محصولات دخانی از زمان تصویب قانون تا کنون:

خودتان قضاوت کنید

